

VÝZNAM POŽADAVKU NA STRUKTUROVANÝ POSTUP ZNALCE V NOVÉ ÚPRAVĚ ZNALECKÉ ČINNOSTI

JIŘÍ ZÁVORA

Abstract: **An Explanation of the Structured Expert Procedure in the New Regulation of Expert Law in the Czech Republic**

The aim of this theoretical study is a hermeneutical interpretation of the meaning of the requirement for a structured expert procedure, especially in relation to the review ability of expert evidence. The study also aims to explain the review ability of expert evidence in relation to the conceptual changes in the new regulation of expert activities in the Czech Republic.

Keywords: reviewability; expert procedure; evaluation of expert evidence

Klíčová slova: přezkoumatelnost; postup znalce; hodnocení důkazu znaleckým posudkem

DOI: 10.14712/23366478.2023.4

1. ÚČEL A CÍL STUDIE

Dne 1. 1. 2021 nabyl účinnosti nový zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (dále též „ZZ“). Znalecká činnost je ZZ upravena výrazně odlišně od původní úpravy obsažené v zákoně č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících (dále též „SZZT“).

Z celé šíře změn se zde budu zabývat především *postupem znalce* dle § 52 prováděcí vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti (dále též „ZV“).

Zatímco předchozí úprava znalecké činnosti se postupem znalce vůbec nezabývala, nová úprava stanovuje znalcům povinnost postupovat strukturovaně po jednotlivých, jasně vymezených krocích. Tyto kroky musí znalec ve znaleckém posudku jednotlivě popsat a odůvodnit (§ 41 a § 42 ZV).

Explicitní úprava struktury postupu znalce je klíčovou změnou úpravy výkonu činnosti znalce, protože pozitivním směrem mění podmínky přezkoumatelnosti důkazu znaleckým posudkem, jak se v tomto příspěvku pokusím vysvětlit.

Požadavek na strukturaci postupu znalce v nové právní úpravě vychází ze studie,¹ v níž jsem se pokusil v režimu předchozí úpravy znalecké činnosti najít a objasnit

¹ ZÁVORA, J. Příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků. *Acta Iuridica Olomucensia*. 2017, roč. 12, č. 1, s. 120–149. Studie vzniklá z podnětu Ministerstva spravedlnosti č. j. 8/2011-OD-ZN/20 ze dne 11. 8. 2011.

příčiny obtížné přezkoumatelnosti znaleckých posudků. Navrhl jsem strukturální řešení přezkoumatelnosti, které je realizováno ve ZV, přičemž jsem se opřel jak o dosavadní českou praxi, tak o významné zahraniční zkušenosti. Zejména aplikace tzv. Daubertova standardu² v USA ukázala, jak neúčinné je pokoušet se zkvalitnit výkon znalců testováním vědeckosti použitých metod. Jakkoliv se jevílo takové řešení rozumné, jednalo se o věcný koncept, který znamenal značné zmatení v kompetenci soudce.³

Publikace k nové úpravě znalecké činnosti budou orientovány aplikačně⁴ nebo formou souhrnných komentářů, které se hlubším výkladem některých konceptů přirozeně nezabývají.⁵ Cílem této teoretické studie je logický a hermeneutický výklad významu strukturovaného postupu znalce ve vztahu k základním konceptům nové úpravy znalecké činnosti.

2. PODMÍNKY PŘEZKOUMATELNOSTI VE VZTAHU KE STRUKTUROVANÉMU POSTUPU ZNALCE

V předchozí úpravě znalecké činnosti, která explicitně neupravovala postup znalce, byla přezkoumatelnost vlastností znaleckého posudku.⁶ Výklad této vlastnosti byl přinejmenším nejasný a neujednocený.⁷ Samotná existence požadavku na strukturovaný postup znalce (cf. § 28 odst. 9 ZZ; § 52 ZV) působí změnu v *podmínkách přezkoumatelnosti*, protože ukládá znalci povinnost zaznamenat do znaleckého posudku, jak naplnil každý z definovaných kroků postupu (cf. § 52 ZV). Jedná se tedy o změnu směrem ke strukturovanému odůvodňování řešení odborného problému.

Postup znalce je třeba chápat jako sled kroků, které znalec skutečně, nikoliv teoreticky, prochází, když řeší odbornou otázku.⁸ Postup znalce jako proces řešení odborné otázky je analogický vědeckému řešení výzkumného problému, protože v obou případech jde o činnost povahou analytickou. Postup znalce či postup vědce je procesem postupného objasňování odborného problému sofistickým (metodickým) „*přechodem od faktů a dat k poznatkům*“.⁹ Práce s daty je obecnou charakteristikou tohoto postupu,

² Daubertův standard tvoří pět kritérií přípustnosti znaleckého důkazu před porotou. Standard byl vytvořen na základě trojice rozhodnutí amerických soudů *Daubert vs. Merrell Dow Pharmaceuticals, Inc.* 509 U.S. 579, 590/1993; *General Electric vs. Joiner* 522 U.S. 136 /1997; *Kumho Tire Co. vs. Carmichael* 526 U.S. 137/1999. Tento standard není stále přijatý ve všech státech USA.

³ Účinné řešení přezkoumatelnosti založené na struktuře vs. chybné řešení založené na obsahu (na věcné složce).

⁴ První odborné publikace k aplikaci viz RICHTER, M. – PŮRY, F. Vliv nového znaleckého práva na zjišťování škody v trestním řízení. *Bulletin advokacie*. 2020, roč. 50, č. 11, s. 20–25; RICHTER, M. – VÍTKOVÁ, K. Vybrané problémy oceňování v reorganizaci v kontextu nového zákona o znalcích. *Bulletin advokacie*. 2020, roč. 50, č. 12, s. 36–40.

⁵ Cf. DŮRFL, L. – LEHKÁ, M. – VISINGER, R. – KRYSL, A. *Zákon o znalcích: komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021; KRÍSTEK, L. – BÜRGER, P. – VUČKA, J. *Zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech*. Praha: Leges, 2021.

⁶ Podrobnou analýzu jsem podal ve své studii: ZÁVORA, c. d.

⁷ Tamtéž, s. 124–127.

⁸ Tamtéž, s. 147–149.

⁹ Velmi výstižně: SMĚKAL, V. *Malý úvod do vědecké práce* [online rukopis]. Brno: FSS MU, [nedat.], s. 3 [cit. 2021-09-01]. Dostupné na: <https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:OdCj>

čemuž je ve ZV přizpůsobena i terminologie (zdroje dat, sběr dat, zpracování dat atd.) (cf. § 53 až 58 ZV).

Úpravou povinného postupu znalce umožňuje nová úprava přezkoumat, co znalec skutečně dělá, když řeší odborný problém, nebo též jak pracoval s daty, která zkoumal. Uloženou povinností zaznamenat všechny kroky postupu do znaleckého posudku se znalecký posudek z hlediska strukturálně-obsahového (nikoliv procesně-právního) stává *zprávou o postupu znalce*. Přesněji řečeno znalecký posudek je tak komplexní zprávou o tom, jak znalec řešil (postup) a vyřešil (závěr) zadanou odbornou otázku.

V rámci kroků svého skutečně realizovaného postupu znalec bere do ruky konkrétní nástroje, aplikuje konkrétní metody, nahlíží do konkrétních informačních zdrojů, navštěvuje konkrétní místa apod. Do znaleckého posudku pak znalec zaznamená průběh těchto skutečně provedených úkonů v jejich postupné logické souslednosti (cf. § 53 až 58 ZV). Korespondence kroků postupu znalce s náležitostmi znaleckého posudku vytváří ucelený strukturálně logický celek, a tedy dobré podmínky pro přezkoumatelnost.

Je zřejmé, že kodifikovaný postup znalce (výčtem v § 52 ZV) je uspořádán z kroků, které nemohou být a také nejsou teoreticky postulované (vymyšlené) a že musí být aplikovatelné pro všechny znalecké disciplíny. Postup znalce, jak jej ZV upravuje, je sledem kroků, které vychází z časoprostorové organizace jakékoliv analytické činnosti člověka, a tudíž jsou na znalci i znalecké disciplíně nezávislé. Jedná se o kroky, které lze např. v oblasti vědeckých publikací chápat jako notoriety.¹⁰ Znalec z jakéhokoliv oboru (včetně oborů řemeslných) těmito kroky postupu projít jednoduše musí, byť tyto kroky nemusí mít zvědoměné. V opačném případě by byl takový postup buď neúplný, nebo by dokonce přestal mít povahu a vlastnosti analytické činnosti.

I z běžné zkušenosti je zřejmé, že aby znalec mohl odpovědět na zadanou odbornou otázku (**cíl**), musí se něčím konkrétním zabývat, „mít něco v ruce“ (**data**), a to „něco“ musí někde nějakým konkrétním způsobem vzít (**zdroj dat**). Data si pro **analýzu** určitým způsobem připravuje (**zpracování dat**). **Výsledky** analýzy dat pak musí uvést do takových souvislostí (**interpretace výsledků**),¹¹ aby mohl zformulovat koherentní odpověď na zadanou odbornou otázku (**závěr znaleckého posudku**).¹²

Je zjevné, že se uvedené kroky jeden od druhého jasně odlišují, mají určitý počet a zákonitě pořadí (zdroj, sběr/tvorba dat, zpracování, analýza, výsledky a jejich interpretace, závěr).

Strukturovaný postup znalce, tak jak jej upravuje ZV, má tedy vlastnosti, které vytvářejí podmínky pro přezkoumatelnost výkonu znalce. Jsou to: *nezávislost na*

ANJZyOJ:https://is.muni.cz/el/1423/jaro2004/PSY704/um/Maly_uvod_do_vedecke_prace.pdf+&cd=2&hl=cs&ct=clnk&gl=at&client=firefox-b-d.

¹⁰ Tím není řečeno, že musí být tyto kroky ve znaleckém posudku popisovány *in extenso*, jak tomu u některých typů vědeckých publikací je. Nebylo by to účelné.

¹¹ Při interpretaci dává znalec výsledky analýz do souvislostí vždy s ohledem na zadanou odbornou otázku. Přitom bere v potaz další souvislosti a informace (např. z odb. literatury), které nemusí vstupovat do analýzy, ale mohou mít vliv na přesnost závěru znaleckého posudku (cf. § 40, odst. 1c ZV).

¹² Viz animace postupu znalce: IFSPCZ. Postup soudního znalce od 1. 1. 2021. In: *YouTube* [online]. 2021 [cit. 2021-09-01]. Dostupné na: <https://www.youtube.com/watch?v=QwGfsQX12OI>.

znalci¹³ i disciplíně, nevyhnutelnost jednotlivých kroků postupu plynoucích z časoprostorového uspořádání analytické činnosti člověka, uzavřený počet a zákonitě pořadí jednotlivých kroků postupu a univerzalita jejich použití daná jejich nezávislostí na osobě znalce i znalecké disciplíně. Tyto podmínky pro účinnou přezkoumatelnost vycházejí ze skutečnosti, ze skutečného postupu znalce. Náležitosti znaleckého posudku jsou tomu přizpůsobeny.

Z hlediska epistemologického je třeba při hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku rozlišovat mezi znaleckým posudkem a postupem znalce. Konfúze těchto dvou složek, principiálně umožňujících přezkoumatelnost, by byla chybou v logickém typování, spočívající v záměně zpráva o postupu znalce s postupem samotným.¹⁴ V takové situaci by byly podmínky přezkoumatelnosti přinejmenším oslabovány. Je zřejmé, že absence požadavku na postup znalce odrážející všechny kroky práce s daty ve staré úpravě znemožňovala přezkoumat, jaké nezbytné kroky měl znalec při řešení odborné otázky nezbytně udělat.

Z korespondenční relace mezi znaleckým posudkem a postupem znalce vyplývá, že znalecký posudek coby zpráva o postupu znalce nabývá v režimu aktuální znalecké úpravy funkci zprostředkující. Znalecký posudek zprostředkovává možnost přezkoumat nezbytné kroky skutečného postupu znalce při řešení odborné otázky. Přezkoumáván je *ipso facto* samotný postup znalce (viz Schéma 1).

Souhrnně řečeno, klíčovou myšlenkou nových požadavků na strukturu znaleckého posudku je poznatek,¹⁵ že znalcův postup při řešení zadané odborné otázky je možné přezkoumat pouze tehdy, bude-li zpráva o postupu (znalecký posudek) se samotným postupem *korespondovat*. Proto znalecký posudek podle nové úpravy musí odrážet všechny kroky, které znalec musí nevyhnutelně vykonat, aby vyřešil odbornou otázku.

znalecký posudek § 41–42 vyhl. 503/2020 Sb.	postup znalce § 52 vyhl. 503/2020 Sb.
<i>zdroj dat</i>	← Znalec vybírá zdroje dat.
<i>sběr/tvorba dat</i>	← Znalec sbírá/vytváří data.
<i>zpracování dat</i>	← Znalec zpracovává data.
<i>analýza dat a výsledky</i>	← Znalec analyzuje data a formuluje výsledky.
<i>interpretace výsledků</i>	← Znalec interpretuje výsledky.
<i>kontrola postupu</i>	← Znalec kontroluje svůj postup.
<i>závěr</i>	← Znalec formuluje závěr.

Schéma 1: Znalecký posudek jako zpráva o postupu znalce

¹³ Nezávislostí na osobě znalce je míněn fakt, že i kdyby znalec žádný z uvedených kroků postupu dle § 52 ZV neznal, musí těmito kroky projít, chce-li vyřešit odbornou otázku, která vyžaduje analytický postup.

¹⁴ Tyto dvě kategorie nelze zaměňovat, byť se tomu tak často v běžné komunikaci děje. Zpráva není totéž, co věc, o níž zpráva referuje, stejně tak jako nelze zaměňovat např. slovo „strom“ za skutečný strom. Viz Korzybského–Batesonovu tezi „*mapa není totéž co krajina a název není totéž co označovaná věc*“ in BATESON, G. *Steps to an ecology of mind*. New York: Ballantine Books, 1979, s. 451.

¹⁵ Podrobně vysvětleno in ZÁVORA, c. d.

3. POSTUP ZNALCE VE VZTAHU K ÚSTNÍMU A PÍSEMNÉMU PODÁNÍ ZNALECKÉHO POSUDKU

S uvedenou strukturací postupu znalce, resp. znaleckého posudku přichází větší nároky na dokládání znaleckých závěrů, přesněji na větší uspořádanost jejich odůvodnění. Znalecký posudek může být podán i ústně.¹⁶ Je zřejmé, že ústní forma bude klást značné nároky na kognici znalce (zejm. na paměť). I ústní podání znaleckého posudku, tedy ústní *zpráva o postupu znalce*, musí v režimu ZZ dostatečně korespondovat se skutečným postupem. Jinak řečeno, nelze z principu požadavku na přezkoumatelnost¹⁷ akceptovat, že by si znalec na provedení některého kroku „nevzpomněl“. S ohledem na kognitivní limity člověka je přezkoumatelnost v režimu aktuálního ZZ lépe ošetřena fixací *zprávy o postupu znalce* do písemné podoby.

Písemná forma znaleckého posudku nyní nabývá z hlediska přezkoumatelnosti mnohem většího významu, než tomu bylo před nabytím účinnosti ZZ. V režimu SZTT nemohla písemná forma znaleckého posudku plnit z hlediska přezkoumatelnosti stejně efektivní funkci jako v úpravě nové. Struktura znaleckého posudku požadovaná dle staré úpravy (nález–posudek) totiž nekorespondovala s tím, co znalec skutečně dělá (jak postupuje), když řeší zadanou odbornou otázku. Proto celá řada informací pocházejících ze skutečného postupu mohla zůstat a také zůstávala okultní.

4. HODNOCENÍ ODŮVODNĚNÍ ZÁVĚRŮ ZNALECKÉHO POSUDKU VE VZTAHU K POSTUPU ZNALCE

Jde-li obecně o řešení jakéhokoliv odborného problému (ne nutně znalcem), jsou předmětem hodnocení obvykle dosti komplexní informace. Právník má k těmto informacím přístup vždy prostřednictvím znaleckého posudku nebo prostřednictvím výpovědi znalce před soudem. Z hlediska přezkoumatelnosti znalecký posudek zprostředkovává informace o způsobu řešení (postup znalce) a vyřešení (závěr) zadané odborné otázky. Strukturální logika znaleckého posudku pak odkazuje při hodnocení na postup znalce. Jak již bylo řečeno, čistě z hlediska vnitřní logiky znaleckého posudku je hodnocen *postup znalce prostřednictvím znaleckého posudku* (zprávy o postupu).

Ve staré úpravě znalecké činnosti zůstalo hodnocení odůvodnění závěrů obecně u znaleckého posudku a jeho zpracování. V důsledku toho byla přezkoumatelnost chápána jako obecná vlastnost znaleckého posudku, a tím pádem samotný *postup řešení* odborné otázky byl dostupný jen nespolehlivě nebo vůbec ne: znalecký posudek může z logiky věci plnit svou zprostředkující funkci pouze v přímé závislosti na tom, nakolik koresponduje s tím, co musí znalec v rámci kroků práce s daty (postupem) v každém případě udělat. Nebo z druhé strany znalecký posudek jako zpráva o postupu znalce je principiálně nefunkční, pakliže z hlediska jeho vnitřní logiky (struktury) „žije vlastním životem“.

¹⁶ Nemám zde na mysli zákonnou možnost ústního podání, nýbrž ryze metodologickou.

¹⁷ Viz požadavek § 28 odst. 1 ZZ.

Z uvedeného plyne, že hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku není vázáno pouze na znalecký posudek a ani pouze na postup znalce. Přezkoumatelnost je v tomto smyslu mírou korespondence zprávy o postupu se skutečným (reálným) postupem. Velmi pravděpodobně proto byl výklad přezkoumatelnosti znaleckého posudku v režimu SZZT tak nejasný a neujednocený.¹⁸

4.1 K VÝZNAMU ZACHOVÁNÍ VZÁJEMNĚ SE VYLUČUJÍCÍCH KOMPETENCÍ ZNALCE A PRÁVNÍKA

ZV upravuje postup znalce strukturálně, nikoliv věcně,¹⁹ což při samotném hodnocení odůvodnění odborných závěrů umožňuje právníkovi setrvat v roli laika a znalci zůstat u odpovědí, kterými neingeruje do právního hodnocení.²⁰

Hodnocení založené na struktuře zachová *vzájemně se vylučující kompetence* právníků a znalců, ale zároveň vytváří společnou rovinu hodnocení, jehož implicitní kritéria jsou výčtem obsažena v krocích postupu § 52 ZV. Právník i znalec se konečně mohou kompetenčně „potkat“, aniž by zasahovali do kompetencí toho druhého.²¹ Něco takového předchozí úprava znalecké činnosti neumožňovala, protože v ní žádná taková společná rovina hodnocení neexistovala. Vzájemně se vylučující kompetence pak byly logickým patem přezkoumatelnosti.

V prováděcí vyhlášce explicitně upravený „krokový postup znalce“ umožňuje též účinnou revizi postupu znalce jiným znalcem. To znamená, že tytéž kroky postupu znalce, které uplatní právník při hodnocení důkazu znaleckým posudkem, uplatní revizní znalec při přezkoumávání postupu předchozího znalce, jak jej k tomu § 45 ZV zavazuje.

¹⁸ Podrobný výklad in ZÁVORA, c. d., s. 124–127.

¹⁹ Signifikantním příkladem negativních dopadů hodnocení založeného na obsahově-metodologickém konceptu (hodnocení vědeckosti) je *Daubertův standard* v USA. Využitím systému pěti mimořádně přísných kritérií zaměřených na ryze odbornou složku znaleckého posudku nutí Daubertův standard soudce, aby se odborně vzdělávali v desítkách oborů. V důsledku toho byl prolomen princip vzájemně se vylučujících kompetencí znalců a právníků. Podle tehdejšího předsedy Nejvyššího soudu USA Williama Rahnquista „... rozhodnutí ve věci Daubert udělalo ze soudců amatérské vědce, kterým chybí vědecká vzdělanost k tomu, aby efektivně vykonávali svou roli ‚vrátého‘ ve věci připouštění vědeckých důkazů před porotou“ (GATOWSKI, S. a kol. *Asking the gatekeepers: a National Survey of Judges on Judging Expert Evidence in post-Daubertworld. Law and Human Behavior.* 2021, Vol. 25, No. 5, s. 433–458). Nejpodstatnější je fakt, že Daubertův standard nepřiměl znalce svoji práci výrazně zlepšit (nejvýstižněji starší zpráva: National Research Council. *Strengthening Forensic Science in The United States: a Path Forward.* Washington, D.C.: The National Academies Press, 2009; nebo SANDERS, J. „Utterly ineffective“: do courts have a role in improving the quality of forensic expert testimony? *Fordham Urban Law Journal.* 2010, Vol. 38, No. 2, s. 547–569). Blíže k objasnění nevhodného řešení přezkoumatelnosti obsahovým konceptem viz kap. 3 in ZÁVORA, c. d.

²⁰ Cf. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009, a ze dne 28. 3. 2018, sp. zn. 32 Cdo 2197/2016, § 107 odst. 1 zákona č. 141/1961, trestní řád a nález Ústavního soudu ze dne 10. 3. 2015, sp. zn. II. ÚS 2172/14.

²¹ V této souvislosti je vhodné zmínit australskou zkušenost, kde autoři návrhu na zlepšení kvality znaleckých výkonů doporučují hodnocení *validity a reliability postupu znalce* a znalostí znalce (MARTIRE, K. A. – EDMOND, G. *Rethinking Expert Opinion Evidence. Melbourne University Law Review.* 2017, Vol. 40, s. 967–998). To je sice správná myšlenka, avšak příliš abstraktní a nerealizovatelná, neboť právníkům není a nemůže být jasné, co všechno uvedená tři kritéria mohou obsahovat. Nadto na této úrovni abstrakce se obsahy uvedených tří kritérií v rámci různých vědních disciplín budou lišit. U nevědních disciplín jsou zcela neaplikovatelná (viz též Daubertův standard a soudci jako „gatekeepers“). To vše proto, že se jedná stále a pořád o obsahový, nikoliv o strukturální koncept.

Revizní znalec ve své revizní argumentaci využije vyhláškou určenou strukturu postupu znalce, aniž by se jednalo o ingerenci do kompetencí právníka. Hodnotící kritéria jsou na obou stranách srovnána a vyjasněna: právník ví, nač se při hodnocení důkazu znaleckým posudkem ptát, a znalec ví, co přesně má ve znaleckém posudku doložit (viz Schéma 2).

Hodnotit postup znalce po krocích může mít smysl jedině v tom případě, že jak znalci, tak právníci jsou s kroky postupu seznámeni předem. To je ostatně základní podmínka jakéhokoliv kritériálního hodnocení. Pokud by hodnotitel byl jen o jednom z kroků postupu znalce nevěděl nebo neznal jeho význam, může ho při hodnocení třeba opomenout. Absence informací o tom, jak byl některý z kroků postupu znalce realizován, může mít přitom mimořádně vážné konsekvence.²² V režimu předchozí úpravy nebyly univerzální kroky postupu znalce známy. Tudíž ani hodnocení znaleckého posudku nemělo opory, které by zajistily jeho účinnost.

4.2 KORESPONDENCE HODNOTÍCÍCH KRITÉRIÍ A KROKŮ POSTUPU ZNALCE

Předchozí praxe nejen v ČR ukázala, že hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku, a tedy i kvality práce znalce je bez kritérií přinejmenším nespolehlivé.²³ Otázka, jaká kritéria mohou být při hodnocení funkční, je ve vztahu k přezkoumatelnosti klíčová.

²² Jeden z českých expertů na znalecké právo mně položil skeptickou otázku, k čemu by mohl být vůbec dobrý krok *zpracování dat*? V článku DROR, I. E. – HAMPIKIAN, G. Subjectivity and bias in forensic DNA mixture interpretation. *Sci Justice*. 2011, Vol. 51, No. 4, s. 204–208, autoři prezentují výsledky svého experimentu, v němž prokázali důkazní nespolehlivost DNA profilování, pakliže není jasné, jak byla zpracována data. V souvislosti s trestní kauzou odeslali DNA vzorek, který byl směskou spermatu více mužů, sedmnácti laboratorům, z nichž pouze jediná vyslovila totožný závěr se závěrem, na jehož základě byl vynesena rozsudek. Podle citovaných autorů spočíval problém v tom, že velmi malý vzorek DNA je často kontaminován nebo poškozen, což je monitorováno v kroku „zpracování dat“. Nebo podobný příklad, kdy je nepatrný vzorek DNA rozmnožen (zpracován) PCR metodou, aby mohl být vůbec analyzován. Pokud o tomto způsobu *zpracování dat* nebude ve znaleckém posudku zmínka, nemusí vyjít najevo, že rozmnožením nepatrného vzorku je potřebám identifikační metody přizpůsobována i samotná skutečnost – zjednodušeně řečeno údajný pachatel na místě činu např. vůbec nemusel být apod., viz též in MURPHY, E. *Inside the cell: the dark side of forensic DNA*. New York: Nation Books, 2015; SCHECK, B. – NEUFELD, P. – DWYER, J. *Actual innocence: when justice goes wrong and how to make it right*. New York: Signet, 2001).

²³ Stará znalecká úprava postrádala kritéria pro hodnocení důkazu znaleckým posudkem, proto nezbyvalo než čerpat z judikatury (ŠEVČÍK, P. – ULLRICH, L. *Znalecké právo*. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 226). Judikatura však poskytovala pouze vysoce abstraktní opory (spíše zásady) k hodnocení důkazu znaleckým posudkem (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014, sp. zn. 26 Cdo 3928/2013). Neexistence společné roviny hodnocení (právníci/znalci) nutně znamenala hledání hranice „kam až právník může jít“, aby to nebylo mimo jeho kompetenci. V kontextu vysoce abstraktních úvah tak docházelo přirozeně k nejasnostem či kontradikcím i v judikatuře (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2009, sp. zn. 22 Cdo 1810/2009, versus náleze Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2007, sp. III. ÚS 299/2006). Judikатурní opory, kterým principiálně není co vytknout, byly pro samotné hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku jen opravdu obtížně využitelné, což se přirozeně ukazovalo až při jejich aplikaci. V soudních síních se namísto hodnocení důkazu znaleckým posudkem otázkami *ad rem* více hodnotila osoba znalce užíváním klamavých argumentů *ad hominem* nebo naopak *ad verendum* (blíže kap. 2 in ZÁVORA, c. d.). Podobná situace přetrvává v Austrálii, kde při hodnocení přípustnosti znaleckého důkazu jsou dosti překvapivě brána v potaz i kritéria zaměřená na osobu znalce, nikoliv na jeho konkrétní výkon. Jsou to např. formální kvalifikace, výcvik, roky praxe, odolnost experta v reakci na křížový výslech apod. (EDMOND, G. Legal versus Non-Legal Approaches to Forensic Science Evidence. *International Journal of Evidence and Proof*. 2016, Vol. 20, No. 1, s. 24–25). V této souvislosti je třeba též připomenout PCAST report, v němž je poukazováno na to, že ani obecně osvědčené profesní charakteristiky, jako jsou členství

Jak již bylo řečeno výše, nová koncepční změna je založena na korespondenci struktury skutečného postupu znalce při řešení odborné otázky se strukturou náležitostí znaleckého posudku coby zprávy, do níž znalec svůj postup zaznamenává. Prizmatem Batesonovy epistemologické metafory²⁴ je znalecký posudek mapou a skutečný postup znalce krajinou, která je mapována. Kodifikační kroků postupu znalce, které coby celek tvoří strukturu postupu znalce, je *ipso facto* zajištěno, že bude znaleckým posudkem mapována skutečně ta krajina, o kterou jde (práce s daty při analytické činnosti).

Koncepční změna nové úpravy si v praxi sama vyžádá hodnotit míru korespondence mezi zprávou o postupu znalce a postupem samotným, a to prizmatem jednotlivých kroků, coby hodnotících kritérií. Jednoduchá otázka, např. „jak znalec při řešení odborné otázky zpracoval data“, vybízí ke komplexnímu hodnocení nejen kroku postupu „zpracování dat“, ale přinejmenším též k hodnocení předcházejícího kroku, tak hned následujícího kroku postupu (sběr/tvorba dat, analýza dat). Iterativní vazby jednotlivých kroků vyžadují odůvodnění v souvislostech. Pokud znalec ve znaleckém posudku např. neuvede, jak zpracovával data (§ 55 ZV), nelze zjistit, zda nebyla „sebraná data“ (§ 54 ZV) při jejich zpracování nějak znehodnocena, pozměněna, významově posunuta apod. Podobně pak hned následující krok (analýza dat) vyžaduje, aby byla data zpracována (připravena pro analýzu) správně a dostatečně. Ačkoliv by v uvedeném příkladu šlo pouze o absenci jediného kroku postupu znalce, nelze v konečném důsledku přezkoumat, jaký vliv měla absence informace o zpracování dat na přesnost a správnost závěrů znaleckého posudku.

4.3 POSTUP ZNALCE VE VZTAHU K VLASTNOSTEM ZNALECKÉHO POSUDKU

Ustanovení § 28 odst. 1 ZZ ukládá znalci povinnost podat posudek *úplný, pravdivý a přezkoumatelný*. Jde o triádu vlastností, zákonem připisovaných znaleckému posudku. Tyto tři vlastnosti tak přirozeně tvoří základní strukturálně obsahová výchozí diská při hodnocení důkazu znaleckým posudkem.

Výklad uvedených vlastností znaleckého posudku úzce souvisí se strukturálním konceptem odůvodňování závěrů znaleckého posudku. Výchozím principem je vztah mezi skutečným postupem znalce (§ 52 ZV) a „záznamem“ o tomto postupu do příslušných částí znaleckého posudku (§ 41 ZV). Jak již bylo řečeno v předchozích kapitolách, *přezkoumatelnost* je logicky dána mírou korespondence skutečně realizovaného postupu znalce se zprávou o tomto postupu (znaleckým posudkem). Přitom podmínky přezkoumatelnosti (obecný předpoklad) jsou vytvořeny tím, že požadavek na strukturu postupu znalce zcela koreluje s požadavkem na strukturu náležitostí znaleckého posudku.

V § 42 ZV je vysloven požadavek na úplné zachycení (zaznamenání) postupu znalce. To znamená, že znalcem zpracovaný posudek obsahuje všechny kroky postupu a každý

v odborných společnostech, různé certifikační či akreditační programy, publikační činnost znalce, standardizované protokoly a etické kodexy, nemohou substituovat to, jak znalec správně a spolehlivě dokládá zcela konkrétní kauzu, přesněji to, jak postupoval při řešení zcela konkrétní odborné otázky (viz The President's Council of Advisors on Science and Technology. *Forensic Science in Criminal Courts: Ensuring Scientific Validity of Feature-Comparison Methods: Report to the President*. [Washington, D.C.]: Executive Office of the President, President's Council of Advisors on Science and Technology, 2016, kap. 5).

²⁴ BATESON, *Steps to an ecology of mind*, s. 451.

z těchto kroků je odůvodněn.²⁵ Přitom procesem geneze odůvodnění jednotlivých kroků ve znaleckém posudku je skutečně realizovaný postup znalce. Proto úplnost postupu znalce bude konečnou určovat *úplnost* znaleckého posudku.

Významnou okolností je pak vztah ve znaleckém posudku popsaného postupu znalce ke skutečnosti. Jinými slovy, při hodnocení *pravdivosti* znaleckého posudku je namíště otázka, nakolik ve znaleckém posudku popsaný postup znalce při řešení odborné otázky koliduje se skutečností.²⁶ Tato otázka má jistě přesah do dalších souvislostí. Jednou z takových souvislostí je i osobní morálka znalce a dodržování vědecké etiky. Mezi nejvážnější projevy porušování vědecké etiky patří fabrikace (vymyšlení), falzifikace (falšování) a plagiátorství.²⁷ Plagiátorstvím znalecká oblast zatížena prakticky není, protože znalec obvykle řeší naprosto originální úkoly. V principu jde o případové studie. Fabrikace a falzifikace se z principu nejvíce vážou ke krokům postupu spojeným s opatřováním nebo zpracováváním dat či s výsledky analýz (§ 25b–d ZV).

kritéria hodnocení		znalecký posudek		postup znalce
Jaké měl znalec zdroje dat?	→	<i>zdroj dat</i>	←	Znalec vybírá zdroje dat.
Jak znalec sebral/vytvořil data?	→	<i>sběr/tvorba dat</i>	←	Znalec sbírá/vytváří data.
Jak znalec zpracoval data?	→	<i>zpracování dat</i>	←	Znalec zpracovává data.
Jak znalec data analyzoval a co mu vyšlo?	→	<i>analýza dat a výsledky</i>	←	Znalec analyzuje data a formuluje výsledky.
Jak znalec interpretoval výsledky?	→	<i>interpretace výsledků</i>	←	Znalec interpretuje výsledky.
Jaká byla slabá místa postupu znalce?	→	<i>kontrola postupu</i>	←	Znalec kontroluje svůj postup.
Jak závěr posudku odpovídá odůvodnění?	→	<i>závěr</i>	←	Znalec formuluje závěr.

Schéma 2: Kritéria hodnocení důkazu znaleckým posudkem shodná s kroky postupu znalce, zprostředkovanými znaleckým posudkem

²⁵ Absence byť jediného kroku postupu vytváří deficit odůvodnění řešení odborné otázky jako celku, protože jednotlivé kroky postupu mají mezi sebou iterativní vazby, kdy principiálně následný krok „hlídá“ správnost kroku hned předcházejícího.

²⁶ Ke konceptu pravdivosti uvádím příhodnou definici znaleckého důkazu Risingera a Sakse, vyjádřenou triádou: *existence bezchybného poznatku (truth), důvěry v existenci poznatku (belief) a odůvodnění poznatku (justification)*, kde v obráceném pořadí čteno: bez dobrého odůvodnění nemůže soudce uvěřit, že bezchybný poznatek existuje (viz RISINGER, D. M. – SAKS, M. J. Rationality, Research and Leviathan: Law Enforcement-Sponsored Research and the Criminal Process. *Michigan State DCL Law Review*. 2003, Vol. 4, s. 1024). V souvislostech vyloženo in ZÁVORA, c. d., s. 148.

²⁷ Tři nejvážnější a nejčastější projevy porušování vědecké etiky dle MARTINSON, B. C. – ANDERSON, M. S. – DE VRIES, R. Scientists behaving badly. *Nature*. 2005, Vol. 435, No. 7043, s. 737–738, jsou *vymyšlení (fabrication)*, *falzifikace (falsification)* a *plagiátorství (plagiarism)*. Pro obory bez vědního základu lze aplikovat obdobně.

5. VYUŽITÍ VNITŘNÍ STRUKTURY ZNALECKÉHO POSUDKU PŘI DOHLEDOVÉ ČINNOSTI

Podle § 35 odst. 1 ZZ je orgánem dohledu nad výkonem znalecké činnosti Ministerstvo spravedlnosti (dále jen „MSP“). Ze širšího záběru dohledu nad výkonem znalecké činnosti se pro účely tohoto příspěvku omezím na využití popsané vnitřní struktury znaleckého posudku při posuzování *věcné správnosti znaleckého posudku*, k čemuž je MSP podle § 35 odst. 2 ZZ oprávněno.

5.1 POSTUP ZNALCE JAKO PROCES GENEZE OBSAHU ZNALECKÉHO POSUDKU

V § 35 odst. 2 ZZ je rozsah věcného dohledu vymezen základními otázkami, a to zda znalec při zpracování posudku postupoval s odbornou péčí²⁸ a zda je znalecký posudek v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. Obě otázky jsou v zákoně vázány na koncept znaleckého posudku, tedy z hlediska vnitřní logiky znaleckého posudku na zprávu o postupu znalce. Nicméně fakticky se týkají hodnocení skutečného (v realitě uskutečněného) postupu znalce při řešení zadané odborné otázky. V daném případě se znovu ukáže účelnost rozlišování zprávy o postupu znalce s postupem samotným, resp. co je čím z hlediska vnitřní logiky znaleckého posudku určeno či řízeno.

Jak již bylo řečeno opakovaně, z hlediska vnitřní logiky znaleckého posudku, *znaleckým posudkem znalec podává zprávu* o tom, *jak postupoval při řešení zadané odborné otázky*. Přitom požadavek na zcela konkrétní kroky postupu, vyjádřený výčtem v § 52 ZV, odpovídá tomu, co znalec skutečně dělá, když odbornou otázku řeší, a ne tomu, co by měl dělat např. podle nějakého teoretického modelu.

Z hlediska prosté logické konsekvence se podává, že znalec nejprve řeší odbornou otázku (mentálně a prakticky postupuje) a pak teprve o svém řešení píše zprávu (znalecký posudek). V opačném případě by jednoduše neměl o čem psát. Náležitosti znaleckého posudku uvedené v § 41 ZV proto nutně odráží postup znalce, nikoliv opačně. Při hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku je proto třeba chápat postup znalce jako *proces vytváření obsahu* těch náležitostí (§ 41 ZV), které korelují s kroky postupu znalce a s požadavky na jejich provedení (§ 52 až 58 ZV).

V § 42 ZV je znalci uložena povinnost uvést k jednotlivým krokům postupu též použité metody či obvyklé postupy. Díky této povinnosti znalec musí konečně popsat jak *mentální* (např. znalost standardních metod), tak *praktickou*²⁹ (umět metodu aplikovat) složku svého postupu v dané konkrétní kauze. To umožňuje dosti komplexní vhled do výkonu odborné péče znalce, dobře využitelný při dohledové činnosti (cf. § 35 odst. 1 ZV). V rámci mentálního postupu znalec uplatňuje přinejmenším metodologické (nadorbové) a oborové znalosti, logiku a kritické myšlení. *Praktický postup* je oproti tomu

²⁸ V ustanovení § 35 odst. 2 ZZ je sice vysloven požadavek na *prověřování postupu znalce*, ovšem tento požadavek je vázán na prověřování souladu postupu znalce s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. Prověřování odborné péče při řešení zadané odborné otázky zákon výslovně neupravuje.

²⁹ Výrazy *praktický* a *mentální postup* jsem použil čistě pro účely svého výkladu. Ve skutečnosti jsou obě uvedené složky samozřejmě realizovány současně ve formě specifické psychofyzické aktivity.

více vázán na zkušenosti a dovednosti znalce, a lze jej proto chápat jako soubor zcela určitých, oborově specifických činností, k nimž je mnohdy třeba i specifický výcvik. Znalec tedy nejen že do znaleckého posudku uvede, jakou metodu použil, ale stručně popíše též, jak ji prakticky aplikoval, zrealizoval.

Souhrnně řečeno znalec o svém postupu musí podat zprávu (znalecký posudek), jejíž struktura je dle ZV určována v realitě uskutečňovaným postupem znalce (§ 41 a § 52 ZV). Postup znalce, jak již bylo řečeno, je procesem tvorby obsahu příslušných náležitostí znaleckého posudku. Proto lze mít za to, že absence určité informace ve znaleckém posudku je absencí existence korespondujícího kroku postupu znalce.³⁰ To je základní logika plynoucí z korespondence mezi uskutečňovaným postupem znalce a zprávou o tomto postupu, obsaženou ve znaleckém posudku.

5.2 IDENTIFIKACE VĚCNÝCH VAD ZNALECKÉHO POSUDKU A POSTUPY *LEGE ARTIS*

Obecným cílem prověřování a kontroly věcné správnosti znaleckého posudku bude v rámci dohledové činnosti MSp *identifikace vad v postupu znalce*. Identifikované vady se mohou týkat jak *praktického postupu* znalce (např. fyzická manipulace se vzorkem/daty), tak *postupu mentálního* (např. početní chyba, užití nesprávné metody). Oba typy vad lze rozlišit díky požadavkům na podání komplexní informace o postupu znalce, zahrnující implicitně jak informace k mentálnímu, tak praktickému výkonu.

Je zřejmé, že věcné vady znaleckého posudku mohou mít různou míru komplexity a též různý vliv na přesnost či správnost závěrů znaleckého posudku. Identifikace některých věcných vad v postupu znalce proto bude vyžadovat expertní posouzení, kterým MSp disponuje v rámci svých odborných poradních sborů.

Významnou oporou při identifikaci věcných vad jsou postupy *lege artis*. Jedná se o informační zdroje (tzv. standardy), které nová úprava znalecké činnosti předpokládá jak v samotném vymezení základního rozsahu věcného dohledu (§ 35 odst. 2 ZZ), tak v ustanovení § 28 odst. 5 ZZ, podle něhož musí být znalecký posudek zpracován v souladu s obecně uznávanými postupy a standardy daného oboru a odvětví. V zákoně předpokládané standardy se z důvodů přehledné orientace budou muset od oborových standardů³¹ odlišovat, a to jak svojí strukturací, tak rozsahem. Dřív nebo později si nejen dohledová praxe řekne o vytvoření takových „znaleckých“ standardů jednotlivých oborů a disciplín, které budou stručné a zejména budou korespondovat se strukturou postupu znalce dle § 52 ZV, potažmo pak s náležitostmi znaleckého posudku dle § 41 ZV. Konkrétně by to znamenalo to, že by byly ve znaleckém standardu ke každému kroku postupu uvedeny metody či obvyklé postupy daného oboru a odvětví s jejich stručným popisem (viz Schéma 3).

³⁰ Jedná se o přísně logický výklad absence informace ve znaleckém posudku z hlediska strukturálního. Ve skutečnosti může znalec informaci doplnit, pakliže existuje.

³¹ Oborovými standardy míním obvykle poměrně rozsáhlé a komplikované dokumenty sloužící odborné praxi určité vědní disciplíny. Strukturace takových oborových standardů obvykle neodpovídá strukturaci postupu znalce (výčetem v § 52 ZV).

Takový formát standardů by odpovídal vnitřní logice znaleckého posudku a překlenukl by též značně diverzifikované formáty oborových standardů i v rámci jednoho oboru. Dohledový orgán, který se dobře vyzná ve struktuře postupu znalce „propsané“ i do struktury standardů, by mohl dávat odborným poradním sborům naprosto konkrétní podněty ke zpřesnění či aktualizaci „znaleckých“ standardů. Dohledová zkušenost se strukturovaným prověřováním odborné péče a postupů znalců *lege artis* tak může hrát významnou roli při zkvalitňování činnosti znalců.

V souvislosti s aplikací „znaleckých“ standardů při hodnocení důkazu znaleckým posudkem dlužno zdůraznit, že ani „znalecké“ standardy nelze chápat jako jakousi „ultimativní autoritu“. S tím naštestí nová úprava znalecké činnosti počítá, když v § 28 odst. 5 ZZ připouští výjimku, díky níž se znalec může v odůvodněných případech od postupů *lege artis* odchýlit. Obecně vzato, pro vědu je vždy prospěšná diverzita teorií, poznatků a zkušeností, nikoliv jen uplatňování zaběhlých teorií a postupů, které by tak nabývaly negativně konotované argumentace autoritou.³² Jak trefně poznamenávají Martire a Edmond, v mnoha případech je vyloženě zavádějící zabývat se tím, zda metoda či postup funguje nebo nefunguje (všechno nebo nic), ale spíše tím, jak dobře metoda funguje a za jakých podmínek.³³

kritéria hodnocení	znalecký posudek	postup znalce § 52 vyhl. 503/2020 Sb.	standarty § 28 odst. 6 zák. 254/2019 Sb.
Jaké měl znalec zdroje dat?	→ zdroj dat	← Znalec vybírá zdroje dat.	← metody/postupy výběru zdroje dat
Jak znalec sebral/ vytvořil data?	→ sběr/tvorba dat	← Znalec sbírá/vytváří data.	← metody/postupy sběru/ tvorby dat
Jak znalec zpracoval data?	→ zpracování dat	← Znalec zpracovává data.	← metody/postupy zpracování dat
Jak znalec data analyzoval a co mu vyšlo?	→ analýza dat a výsledky	← Znalec analyzuje data a formuluje výsledky.	← metody/postupy analýzy dat a formulace výsledků
Jak znalec interpretoval výsledky?	→ interpretace výsledků	← Znalec interpretuje výsledky.	← metody/postupy interpretace výsledků
Jaká byla slabá místa postupu znalce?	→ kontrola postupu	← Znalec kontroluje svůj postup.	← metody/postupy kontroly celého postupu
Jak závěr posudku odpovídá odůvodnění?	→ závěr	← Znalec formuluje závěr.	← metody/postupy formulace závěru

Schéma 3: Znalecké standardy jako obsahová vodítka při prověřování postupu znalce *lege artis*

³² Viz již Feyerabendův koncept *kontraindukce* in FEYERABEND, K. P. *Against method: outline of an archistic theory of knowledge*. Minneapolis: University of Minnesota Press, 1970, s. 38–45.

³³ MARTIRE – EDMOND, c. d., s. 994.

6. STRUKTUROVANÝ POSTUP ZNALCE A ÚČASTNÍK ŘÍZENÍ

Z hlediska účelu znaleckých posudků by krom právníků a znalců měl klíčové struktury postupu znalce po krocích přiměřeně porozumět i účastník řízení. Účastník řízení je obvykle jak právním, tak odborným laikem.

Srozumitelnost jednotlivých kroků postupu znalce není třeba nijak zvlášť obhajovat. Jednak tato struktura splňuje apel logické úspornosti a jednak jsou jednotlivé kroky postupu znalce laikovi důvěrně známé i z jiných běžných činností člověka, které mají též analytickou povahu.³⁴ Proto i laik bude z běžné zkušenosti na elementární úrovni rozumět jednotlivým krokům postupu, které má znalec v posudku dokládat.³⁵

Pro laika reprezentují jasné kroky postupu znalce možnost promítnout si do nich svou znalost okolností řešeného odborného problému. Tyto informace přitom mohou být skutečně nezanedbatelné (lépe řečeno bude nutné posoudit, zda jsou takové skutečnosti pro řešení odborné otázky významné, či nikoliv). V souladu s ustanovením § 40 odst. 1c ZV pak účastník může tyto skutečnosti uplatnit už v zadání znaleckého posudku, protože by mohly mít vliv na přesnost závěru znaleckého posudku. ZV v tomto případě tedy počítá s uplatněním vyjádření i názorové (laické) roviny takových skutečností, protože mezi zadavateli znaleckých posudků jsou i úplní laici.

Advokáti, soudci, policisté a další zadavatelé znaleckých posudků mají určitý profesní vhled do řešeného problému. To znamená, že jejich zadání je v jistém smyslu kvalifikované. Laik může být na druhou stranu vzhledem ke své zainteresovanosti též zdrojem významných postřehů.

7. ZÁVĚRY

Z této teoretické studie vzešly následující závěry:

a) Existence požadavku na strukturovaný postup znalce upravený § 52 až 58 ZV vytváří základní podmínku účinné přezkoumatelnosti důkazu znaleckým posudkem. Znalecký posudek je z hlediska své vnitřní strukturální logiky *zprávou o postupu znalce* a nelze jej s postupem znalce zaměňovat. Míra korespondence mezi postupem znalce (řešením odborné otázky) a znaleckým posudkem (zprávou o řešení odborné otázky) určuje, nakolik je důkaz znaleckým posudkem přezkoumatelný.

b) Jednotlivé kroky postupu znalce uvedené v požadavku § 52 ZV nejsou teoreticky postulované, nýbrž je lze rozlišit v jakékoliv povahou analytické činnosti člověka (práce s daty). Proto jsou tyto kroky nezávislé na osobě znalce i na znaleckém oboru a odvětví

³⁴ To lze ilustrovat na příkladu houbaření – zdroj dat = les, sběr dat = sběr hub, zpracování dat = očištění hub, analýza dat = vizuální hledání a připisování známých charakteristik jedlých hub, výsledky analýzy dat = výčet nalezených charakteristik, interpretace výsledků = odůvodnění nalezených charakteristik dané houby třeba i s použitím literatury (atlasu hub), závěr = jedlá, lze konzumovat.

³⁵ V této souvislosti byla Ministerstvem spravedlnosti pro zadavatele znaleckých posudků publikována velmi výstižná analogie kroků postupu znalce s kroky postupu jednoduchého antigenního covid-testu, s nímž je aktuálně obeznána široká populace (Ministerstvo spravedlnosti. Didaktická pomůcka k nové struktuře znaleckého posudku. In: *znalci.justice.cz* [online]. [cit. 2022-01-03]. Dostupné na: <https://znalci.justice.cz/didakticka-pomucka-k-nove-strukture-znaleckeho-posudku/>).

a lze je použít univerzálně i pro obory bez vědního základu. Strukturovaný postup znalce dle § 52 ZV má určitý počet kroků a jejich zákonité pořadí. Jednotlivé kroky postupu mají mezi sebou iterativní vazby, takže každý následný krok „hlídá“ správné provedení kroku předchozího. Všechny uvedené vlastnosti strukturovaného postupu znalce jsou důležitými podmínkami pro přezkoumatelný výkon znalce řešícího odbornou otázku.

c) Znalecký posudek mapuje postup znalce, kterým znalec mentálně i prakticky řeší odbornou otázku. Skutečně realizovaný postup znalce je tak procesem geneze obsahů příslušných náležitostí znaleckého posudku. Proto hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku je *de facto* hodnocením postupu znalce prostřednictvím znaleckého posudku coby zprávy o tomto postupu. Analogicky je tomu tak i při revizním přezkoumávání či věcném prověřování orgánem dohledu.

d) Vzhledem k tomu, že kroková struktura postupu znalce dle § 52 ZV přímo koresponduje s náležitostmi znaleckého posudku dle § 41 ZV, ukazuje se přinejmenším jako výhodné promítnout jednotlivé kroky též do znaleckých standardů, které zákon předpokládá. Takto strukturovaný „znalecký standard“ dané disciplíny by měl zajistit přehlednost a srozumitelnost doporučených metod a obvyklých postupů ve vztahu k jednotlivým krokům postupu znalce. Jednotná strukturace znaleckých standardů by byla důležitá zejména pro věcné prověřování orgánem dohledu a též při kritériálním hodnocení odůvodnění závěrů znaleckého posudku.

PhDr. Jiří Závora, Ph.D. et Ph.D.
Ústav forenzních disciplín Praha, z. ú.
respondeo.dicendum@gmail.com